

31. Активізація самостійної роботи студентів

Віра Решетицька, І. Нікітіна

Національний університет харчових технологій

Вступ. Навчання у вищому навчальному закладі – це перш за все самоосвіта. Самостійна робота студента є основою його навчальної діяльності. На сьогоднішній день метою освіти є розвиток творчого потенціалу особистості студента, формування його довіри до нових сучасних знань і індивідуальних можливостей для продуктивного застосування їх на практиці впродовж життя. В основі самостійної навчальної діяльності студента повинні бути глибокі внутрішні мотивації, які змушують особистість безперервно домагатися вдосконалення знань, вмінь і навичок.

Матеріали і методи. Самостійна робота студентів (СРС) є одним з компонентів навчального процесу, а тому, як і всі складові його, являє собою систему організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на підготовку за напрямками і спеціальностями фахівців відповідних освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів [див.: 2].

Науковці виділяють таких два типи самостійної роботи студентів: змістовну (здатність приймати правильні рішення без допомоги) та організаційну (вміння організовуватись для реалізації прийнятого рішення) [див.: 1].

СРС відбувається успішно, якщо подобається людині, викликає цікавість, бажання творчості, прагнення до подальшого розвитку та самовдосконалення. Зовнішні стимули СРС можуть полягати у завданнях викладачів, системі моральних заохочень, вимогах студентської групи. Внутрішні (особистісні) стимули СРС складаються із сукупності намірів, бажань, відповідальності, прагнення, які обумовлені ступенем обізнаності людини.

Вмотивованість СРС може бути вимушена чи невимушена. Перша заснована на самоспонуванні людини розумово працювати та вбачати у своїй діяльності щось корисне. Друга виникає сама по собі і визначається змістом роботи та особистим відношенням до неї. Для активізації процесів СРС слід знаходити у діях, що виконуються, елементи новизни, гри, мати на увазі найближчі та перспективні цілі її виконання. Одночасно треба поділяти процеси СРС на кілька дрібних дій, кожна з яких є рішенням певного розумового завдання із кінцевим результатом. Задоволення від вирішення таких завдань підвищує настрій та надає впевненості.

СРС повинна завжди завершуватись оформленням результатів. Неуважність до цього аспекту СРС може дискредитувати всю попередню працю. Оформлення результатів СРС свідчить про осмислення її як складової поточної та подальшої пошукової діяльності. Глибоке та змістовне занурення у СРС є свідченням майбутньої високої професійної майстерності. Недоліки в організації самостійної роботи студентів призводять до виникнення наступних бар'єрів у навчанні:

- *Відчуття «запрограмованості».* Студент здійснює тільки виконавчі етапи самостійної

- навчальної роботи, а орієнтувальні та контрольні функції виконує викладач.

- *Надто висока «ціна» активності.* Іноді самостійна навчальна робота вимагає від

- студента занадто багато зусиль порівняно з досягнутим результатом.

- *Наслідки невизнання результату.* Якщо у процесі самостійної навчальної діяльності студент неодноразово домагався позитивних результатів, але вони не були помічені, то

студент може втратити бажання надалі працювати.

- *Навчена безпорадність.* Якщо студент не зміг досягнути позитивного результату,

незважаючи на великі зусилля, і це повторювалось не один раз, то цей факт стримує його

активність у майбутньому.

- *Вплив групових настанов.* Буває, що всередині групи виробляється нейтральне

ставлення до навчально-професійної діяльності та прояву пізнавальної активності.

- *Відсутність досвіду організаційної самостійності.* Часто студенти, особливо першокурсники, не вміють планувати свій час, самостійно організувати свою навчальну роботу, оцінити її результати.

- *Нерозвиненість вольової саморегуляції (ліноції).* Для деяких студентів примусити себе

виконати навчальну роботу, подолати пізнавальні труднощі, довести справу до кінця є непосильним завданням [див.:1].

Висновки. Самостійна робота студентів – це основна форма організації навчання, яка включає різноманітні види індивідуальної й колективної навчальної діяльності, яка здійснюється на аудиторних та поза аудиторних заняттях з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі. Самостійна робота студентів є важливою складовою у підготовці кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до компетентної професійної діяльності на рівні світових стандартів.

Література:

1. *Буряк В.* Умови та засоби самоосвіти студентів /В. Буряк // Вища освіта. – 2002. – № 6. – С. 18–22.

2. *Демченко О.* Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 68–70.